

เบิกค่ารักษาพยาบาลบุตรได้หรือไม่ ... ให้เรียงลำดับตามวันเกิด ไม่ใช่วันที่ศาลพิพากษาตามยอม !

นางสาวจิตาภา มุสิกธนเสฏฐ์ พนักงานคดีปกครองชำนาญการ
กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ข้อ 6 กำหนดให้พนักงานส่วนท้องถิ่นมีสิทธิขอรับเงินสวัสดิการการรักษาพยาบาลสำหรับบุตร โดยกำหนดเงื่อนไขไว้ในระเบียบฯ ข้อ 4 และ ข้อ 8 ว่า จะต้องเป็น “บุตรชอบด้วยกฎหมาย” ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งได้แก่ 1) เด็กที่เกิดจากบิดามารดาสมรสกัน เด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาและมารดา 2) เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย เด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของมารดา (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546) 3) บิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร เด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดา (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1547) และบุตรของผู้มีสิทธิที่จะได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับบุตร คือบุตรคนที่หนึ่งถึงคนที่สาม โดยให้นับเรียงตามลำดับการเกิดก่อนหลัง ทั้งนี้ไม่ว่าเป็นบุตรที่เกิดจากการสมรสครั้งใด หรืออยู่ในอำนาจปกครองของตนหรือไม่

คดีปกครองในฉบับนี้ แม้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลสำหรับบุตรของข้าราชการส่วนท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่สามารถนำมาปรับใช้กับสิทธิการเบิกค่ารักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบุตรที่จะมีสิทธินำมาเบิกค่ารักษาพยาบาลไว้ในลักษณะเดียวกันได้

โดยคดีนี้มีประเด็นพิพาทเกี่ยวกับการใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของบุตรที่เกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย แต่มารดาของเด็กได้ฟ้องให้บิดา (ซึ่งเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น) รับเด็กเป็นบุตรและศาลเยาวชนและครอบครัวได้มีคำพิพากษาตามยอมเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552 โดย “บิดายินยอมให้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน และสวัสดิการอื่น ๆ จากหน่วยงานราชการตามสิทธิของข้าราชการที่พึงมีต่อบุตร และให้บิดาไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร หากไม่ไปให้ถือคำพิพากษาตามยอมแสดงเจตนาในการจดทะเบียนต่อเจ้าหน้าที่”

เมื่อกฎหมายกำหนดให้ข้าราชการเบิกค่ารักษาพยาบาลได้สำหรับบุตรชอบด้วยกฎหมายสามคนโดยเรียงตามลำดับ แต่ถ้าหากปรากฏข้อเท็จจริงว่า

- ข้าราชการผู้มีสิทธิ (บิดา) มีบุตรสี่คน คือ ด.ช. หนึ่ง และ ด.ช.สอง (บุตรที่เกิดจากการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย) ด.ช. สามและ ด.ช. สี่ (บุตรนอกสมรส) โดยเรียงลำดับตามวันเกิด
- ด.ช. สี่ เป็นบุตรที่ศาลมีคำพิพากษาตามยอมในวันที่ 20 กรกฎาคม 2552 และในวันเดียวกันนั้น ข้าราชการผู้มีสิทธิ (บิดา) ได้จดทะเบียนรับรอง ด.ช. สาม เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายและต่อมาวันที่ 18 สิงหาคม 2552 ได้จดทะเบียนรับรอง ด.ช. สี่ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

มีประเด็นปัญหาว่า ด.ช. สี่ เป็น “บุตรชอบด้วยกฎหมาย” ของบิดาตั้งแต่วันใดระหว่างวันที่มีคำพิพากษาตามยอม หรือวันที่บิดาไปจดทะเบียนรับรองบุตร หรือวันที่เกิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1557 ซึ่งจะมีผลไปถึงสิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลตามสิทธิของข้าราชการผู้มีสิทธิ (บิดา)

ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยคดีนี้ เนื่องจากผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นมารดาของ ด.ช. สี่ ได้ขอเบิกค่ารักษาพยาบาลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นต้นสังกัดของข้าราชการผู้มีสิทธิ คือ บิดาของ ด.ช. สี่ แต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่า บิดาของ ด.ช. สี่ ใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลบุตรครบ 3 คนแล้ว

หลังจากผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ จึงฟ้ององค์การบริหารส่วนจังหวัดและข้าราชการผู้มีสิทธิ คือ บิดาของ ด.ช. สี่ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และที่ 2 ต่อศาลปกครองขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ปฏิเสธการจ่ายค่ารักษาพยาบาลและให้จ่ายค่ารักษาพยาบาลตามสิทธิ โดยโต้แย้งว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้จดทะเบียนรับรอง ด.ช. สาม เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายภายหลังจากที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาล การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จดทะเบียนรับรอง ด.ช. สาม เป็นบุตรทั้งที่รู้อยู่แล้วว่ามีคำพิพากษายอมยอมซึ่งมีผลให้ ด.ช. สี่ เป็นบุตรลำดับที่ 3 เป็นการกระทำที่เป็นการเสื่อมสิทธิของผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงมีหน้าที่ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลของ ด.ช. สี่ ให้แก่ผู้ฟ้องคดี

มีปัญหาว່าคำพิพากษายอมยอมของศาลเยาวชนและครอบครัวเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552 มีผลทำให้ ด.ช. สี่ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายในลำดับใดและจะมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 หรือไม่ ทั้งนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1547 และมาตรา 1557 บัญญัติเกี่ยวกับการเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายว่า *“การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 1547 ให้มีผลนับแต่วันที่เด็กเกิด มีใช้นับแต่วันที่บิดามารดาสมรสกันในภายหลังหรือวันที่บิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือวันที่ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร”*

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า คำพิพากษายอมยอมของศาลเยาวชนและครอบครัวมิใช่คำพิพากษาว่า ด.ช. สี่ เป็นบุตรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 โดยตรง คำพิพากษาดังกล่าวมีผลแต่เพียงผูกพันให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ต้องไปจดทะเบียนรับ ด.ช. สี่ เป็นบุตร หากไม่ไปให้ถือว่าคำพิพากษายอมยอมดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาในการจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น การที่ ด.ช. สี่ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงมิได้เกิดจากการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวพิพากษาว่าเป็นบุตร แต่เกิดจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้จดทะเบียนว่า ด.ช. สี่ เป็นบุตรของตนอันเป็นการปฏิบัติตามคำพิพากษายอมยอมเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2552

เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จดทะเบียนรับรองว่า ด.ช. สาม และ ด.ช. สี่ เป็นบุตร เด็กชายทั้งสองจึงเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ตั้งแต่วันที่เกิดตามประมวลกฎหมายมาตรา 1547 และมาตรา 1557 และตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ข้อ 8 กำหนดให้พนักงานส่วนท้องถิ่นมีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนได้เพียงคนที่หนึ่งถึงคนที่สาม โดยการนับลำดับบุตรคนที่หนึ่งถึงคนที่สาม ให้นับเรียงตามลำดับการเกิดก่อนหลัง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดจากการสมรสครั้งใดหรืออยู่ในอำนาจปกครองของตนหรือไม่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงมีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับบุตร สำหรับบุตรคนที่หนึ่ง คนที่สองและคนที่สาม คือ ด.ช. หนึ่ง เกิดวันที่ 31 มกราคม 2536 ด.ช. สอง เกิดวันที่ 30 พฤศจิกายน 2541 และด.ช. สาม ซึ่งเกิดวันที่ 25 พฤษภาคม 2546 ส่วน ด.ช. สี่ เกิดวันที่ 27 สิงหาคม 2551 จึงเป็นบุตรลำดับที่สี่ จึงไม่มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับ

การรักษาพยาบาล ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีคำสั่งปฏิเสธไม่จ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลของ ด.ช. สี่ ให้แก่ผู้ฟ้องคดี จึงไม่เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี

สำหรับการจดทะเบียนรับรองบุตรให้ ด.ช. สาม เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายทำให้เสื่อมสิทธิต่อผู้ฟ้องคดีหรือไม่ ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา 1557 ได้บัญญัติไว้ด้วยว่า “แต่ทั้งนี้จะอ้างเป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตในระหว่างเวลาตั้งแต่เด็กเกิดจนถึงเวลาที่บิดามารดาได้สมรสกันหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นบุตรไม่ได้” การที่ ด.ช. สาม เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ตั้งแต่วันที่เกิด จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิของ ด.ช. สี่ ในระหว่างเวลาที่ ด.ช. สาม เกิดจนถึงวันที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จดทะเบียนว่า ด.ช. สาม เป็นบุตรของตน (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 1503/2559)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีนี้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีสำหรับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการวินิจฉัยสิทธิของข้าราชการผู้ขอใช้สิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลสำหรับบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น หากแต่ยังทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งหากมิใช่บุตรที่เกิดจากการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายและต่อมาบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายจะมีผลนับตั้งแต่วันที่เกิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1557 มิใช่วันที่จดทะเบียนรับรองบุตรหรือวันที่ศาลมีคำพิพากษาดังคดีนี้เป็นต้น
